

УДК 339.942-043.86:004

Лукач К. Л.
*магістр факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Lukach K. L.
*Master of the faculty international economic relations
Uzhgorod National University*

СВІТОВИЙ РИНОК КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. У статті проведено аналіз сучасного стану розвитку ринку комп'ютерних технологій у міжнародному масштабі. Виокремлено особливості розвитку міжнародної електронної торгівлі на сучасному етапі. Розкрито перспективні напрями розвитку ринку комп'ютерних технологій у контексті покращення стану міжнародної торгівлі на сучасному етапі розвитку. Проаналізовано тенденції ринку комп'ютерних технологій. Охарактеризовано перспективи розвитку електронної торгівлі в міжнародному масштабі.

Ключові слова: ринок комп'ютерних технологій, електронна торгівля, міжнародна електронна торгівля, комп'ютерні технології, світовий ринок, світовий ринок комп'ютерних технологій.

Вступ та постановка проблеми. В умовах глобалізації економіки та інтернаціоналізації міжнародних товарних ринків особливого значення набувають питання, які стосуються дослідження особливостей сучасних тенденцій у світовій торгівлі. Розвиток комп'ютерних технологій, глобалізаційні процеси в економіці та суспільстві, глибока політична й економічна криза каталізували пошук нових, більш ефективних методів ведення господарської діяльності сучасними підприємствами. Активний пошук інноваційних шляхів і методів ведення бізнесу в умовах інформатизації суспільства й економіки спричинив формування нового управлінського мислення, що розвертає традиційну підприємницьку діяльність у бік електронної. Ринок комп'ютерних технологій стає одним із драйверів світової економіки, відкриваючи широкі можливості мультиагентської взаємодії як на міжнародному, так і на національному рівні. Тому проблеми дослідження стану електронної торгівлі, виявлення основних тенденцій та перспектив розвитку ринку комп'ютерних технологій є досить актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти щодо формування, функціонування й розвитку ринку комп'ютерних технологій вже тривалий час перебувають у полі зору таких відомих зарубіжних та вітчизняних дослідників-економістів, як Т.П. Ярошевський, А.І. Щетинін, В.С. Стельмах, А.М. Поручник, С.В. Маловичко тощо.

Мета статті полягає в аналізі особливостей сучасного стану світового ринку комп'ютерних технологій та перспектив його розвитку в міжнародному вимірі.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвинені країни світу перебувають на етапі переходу до інформаційного суспільства, у становленні якого вагому роль відіграє комп'ютеризація. Ринок комп'ютерних технологій здійснює реалізацію та торгівлю електронними технологіями та послугами, які являють собою сукупність операцій купівлі і продажу матеріальних товарів або послуг, використання засобів комп'ютерної та телекомунікаційної техніки. Використання сучасних інформаційних технологій у бізнесі формує нові вектори розвитку глобальної економічної системи, що, як наслідок, приводить до виникнення Інтернет-економіки. Мережа Інтернет дає можливість підприємствам вийти на світовий ринок, розширює канали збуту, а також поспонує виробників (постачальників) і покупців [9].

Нині ринок комп'ютерних технологій розвивається бурхливими темпами. Беззаперечним лідером у цій сфері є США, Німеччина, Велика Британія. В Україні станом на 2005 р. кількість абонентів Інтернет становила 5,6 млн. користувачів, а у 2016 р. – 19,6 млн., що більше у 3,5 рази. З них кількість із наданням широкопasmового доступу становила 13,6 млн. (фіксованого – 4,9 млн., безпроводного – 8,7 млн.). Разом із тим рівень охоплення мережею Інтернет досі не досягає позначки 50% [2].

На рисунку 1. наведено рівень охоплення населення мережею Інтернет у розрізі країн.

Як видно з рисунку, у Великій Британії цей показник становить 92,6%, США – 88,5%, Канаді – 88,5% Франції – 86,4%, Південній Кореї – 85,7%, Польщі – 72,4%.

Однією із особливостей торгівлі електронними послугами є те, що цей бізнес надзвичайно привабливий для інвесторів через низький рівень необхідних першочергових капіталовкладень. В Україні, наприклад, до проблем у цій сфері слід віднести нерозвиненість телефонної інфраструктури, неосвіченість підприємців у сфері ринку, неформованість нового покоління управлінського й обслуговуючого персоналу, здатного працювати на ринку електронних послуг. Основними перешкодами для здійснення електронних покупок залишається страх помилок, відсутність довіри до онлайн-магазинів, відсутність необхідності здійснення онлайн-покупок, бажання побачити на власні очі товар перед придбанням. Однак велика частка покупців усе-таки довіряє якості і наданим гарантіям, лише незначна частка опитаних відповіла, що ніколи не здійснювала покупки в режимі онлайн [9].

До основних трендів розвитку ринку комп'ютерних технологій слід віднести:

- масовий перехід покупця з офлайну в онлайн;
- розвиток email-маркетингу;
- зростання частки мобільних трансакцій (покупки через планшет чи смартфон), замовлення послуг в Інтернеті (Booking.com, AirBnB);
- здійснення електронних публічних закупівель.

За прогнозами експертів, ринок комп'ютерних технологій та електронної торгівлі продовжить стрімке зростання, оскільки у більшості розвинених країн світу частка електронної торгівлі становить 10–15% роздрібною торгівлі (наприклад, в Україні у 2015 р. – 2,1%, у 2016 р. – 3%) [9].

Таким чином, зростання кількості онлайн-магазинів, які пропонують товари, безумовно, є позитивною рисою для розвитку економіки і сприяє підтримці виробництва.

Електронна комерція дає змогу чітко та детально простежувати динаміку на ринку товарів та послуг, а також передбачає наявність цільової аудиторії інтернет-користувачів. Як показують більшість досліджень, за останні роки значно зросла чисельність інтернет-користувачів та онлайн-покупців, що зумовлено зручністю та швидкістю вибору та проведення грошових трансакцій [7].

Швидкий темп життя сучасних людей та високий розвиток технологій дають змогу зробити електронну торгівлю перевагою як для виробників, так і для споживачів.

Значно зростає рівень довіри до Інтернет-покупок та можливості комунікації з виробниками за допомогою інформаційних технологій.

Довіра покупців зростає тому що, все частіше використовується метод верифікації електронних платежів, тобто під час здійснення будь-якої трансакції платіж заморожується на рахунку у банку доти, поки це не буде підтверджено покупцем спеціальним паролем, надісланим на його мобільний телефон. Це робить інтернет-покупки більш безпечними та надійними. Окрім цього, значно зростає частка користувачів, які здійснювали покупки на сайтах, подібних до ALiExpress [7].

Структуру замовлень за різними пристроями електронної торгівлі у світі зображено на рисунку 2.

За даними Google, в 2015 році 87,2% клієнтів робили покупки зі стаціонарних комп'ютерів, що на 4,8% менше, ніж 2014 року, 5,8% – зі смартфона і 7% – з планшета [2].

Отже, завдяки цифровим технологіям боротьба за клієнтів ведеться в глобальному масштабі. Це означає, що конкуренція посилюється, а гравці пропонуватимуть користувачам кращі умови для здійснення покупок онлайн. При цьому низька ціна – ідалеко не єдиний чинник вибору. Перевагу отримає той, хто зможе гарантувати надійний сервіс і зручність придбання товару. Інноваційність, гнучкість та ефективність бізнес-процесів допоможуть компаніям досягти високих результатів.

Розвиток ринку комп'ютерних технологій у сфері електронної торгівлі є феноменом у розвитку світової економіки та еволюції міжнародних економічних відносин. Він характеризується швидким кількісним (за вартісним обсягом) зростанням і все більш глибоким упровадженням в економічні структури розвинених країн та країн, що розвиваються. Поширення електронних послуг сприяє інтернаціоналізації структурних елементів світового господарства, подальшому поступальному просуванню процесу глобалізації. Разом із тим досі електронна торгівля здійснюється переважно в національних і регіональних межах. Глобалізація в самій цій сфері поки перебуває на стадії розвитку, але досить швидкими темпами просувається вперед [10, с. 154].

Головною проблемою сучасної міжнародної економічної системи є посилення тенденції до індивідуалізації продажів, а саме поява необхідності постачання конкретного товару або послуги споживачеві на певному рівні витрат. Поширення комп'ютерних технологій є важливим інструментом досягнення цієї мети, адже дозволяє організувати контакти з постачальниками та споживачами в гнучкій формі з використанням найбільш ефективних та швидких методів зв'язку. Підґрунтям розвитку ринку

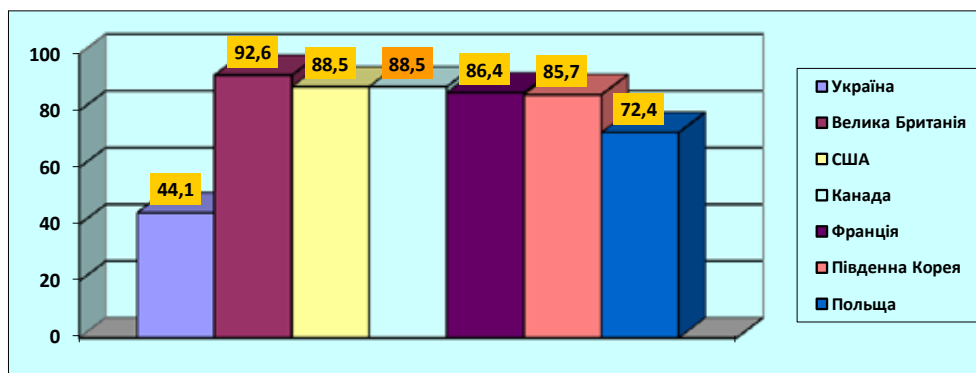

Рис. 1. Показники рівня охоплення населення мережею Інтернет в країнах світу, 01.01.2017 р., % [9]

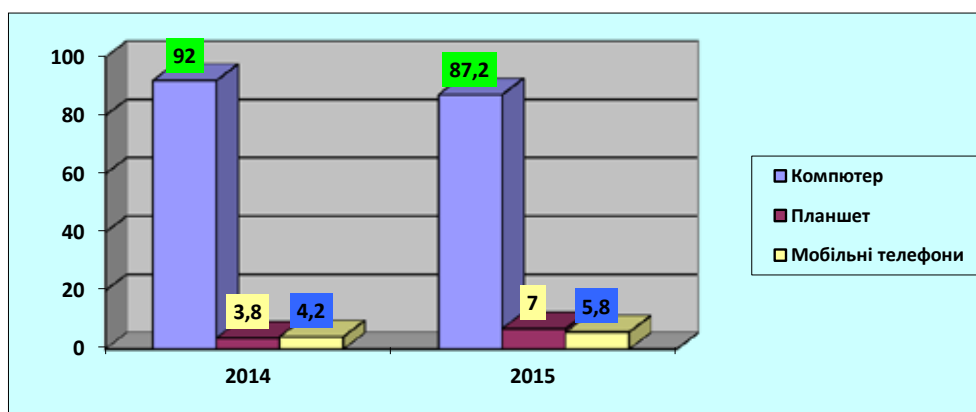

Рис. 2. Структура замовлень за різними пристроями електронної торгівлі у світі, 2014-2015 рр., % [2]

комп'ютерних технологій є активізація використання населенням інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет у глобальному масштабі [6].

Так, розвиток ринку комп'ютерних технологій налічує чимало недоліків і проблем, які гальмують подальший розвиток, але від яких він напряму залежить.

Зростання розвитку ринку комп'ютерних технологій залежить від ключової інфраструктури, у розвитку якої є певна нерівномірність: одні країни значно просунулися вперед, частина їх наздоганяє, а інші просуються повільно. Основні умови такого розвитку визначаються розвитком інформаційних технологій і телекомунікацій, а також соціальною, культурною, комерційною та урядовою підтримкою.

Для глобальної електронної комерції, спрямованої на захоплення ринків як розвинутих країн, так і тих, що розвиваються, необхідна насамперед розвинута інфраструктура комунікацій. У більшості промислово розвинутих країн (США, Канада, Японія, Фінляндія) інфраструктура для електронної комерції широко розгорнута і швидко модернізується задля впровадження найновітніших технологій. Однак у країнах, що розвиваються, низький рівень розвитку інформаційних технологій і телекомунікацій обмежує їхню участь в електронній комерції як на внутрішньому, так і на світовому ринку. Світовим лідером у застосуванні та розширенні системи електронної торгівлі є США, проте Азія швидкими темпами наздоганяє їх, як і Європа. Вражаючи щорічні обсяги торгівлі через електронні системи та позитивні прогнози на майбутнє стимулюють притік інвестицій у цю сферу [4].

Електронна торгівля, як і все пов'язане з актом купівлі-продажу та грошовим обігом, має негативні наслідки для покупців. Дослідження, проведене американською корпорацією СІО Communications, показало, що пересічні покупці ставляться до електронної торгівлі з пересторогою. Встановлено, що найбільше громадяни побоюються шахрайства з кредитними та платіжними картками, надокучливості поширювачів товарів, які дізнались ім'я та адресу Інтернет-покупця, вторгнення в особисте життя, ошуканства за доставки товару і крадіжки особистих ідентифікаційних характеристик покупця [4].

Незважаючи на труднощі та набутий негативний досвід практичного використання електронних систем, користувачі все ж надають перевагу електронній комерції, а не традиційній торгівлі. Основними факторами мотивації виступають такі критерії, як зручність, значна економія часу, наявність різноманітних знижок, відсутність податків з обороту [4].

Отже, розвиток ринку комп'ютерних технологій залежить від інформаційної та комунікаційної інфраструктури. Багато проблем пов'язано з останньою, проте переважаючою світовою тенденцією є все більше поширення та проникнення мережі Інтернет і мобільного зв'язку у життя людей, навіть із найменш розвинутих країн.

На відміну від традиційних засобів масової інформації, Інтернет володіє такими суттєвими перевагами, як інтерактивність, наявність зворотного зв'язку між автором і читачем, можливість реалізації індивідуального підходу до користувача, вища швидкість надання та актуалізації інформації, незалежність ціни від віддаленості кореспондента чи обсягів інформації, що передається (завичай сплачується лише право входу до мережі) [4].

Ринок комп'ютерних технологій зайняв свої позиції в системі світогосподарських відносин, сприяючи глобалізації економіки, підвищенню ефективності національних господарств та більш повному задоволенню потреб споживачів. Її використання для комерційних і адміністративних цілей вже набуло значного поширення у низці важливих галузей економіки Європи, Північної Америки, Австралії, Нової Зеландії та Азії. Зростаюче використання електронної торгівлі радикально трансформувало міжнародну торгову практику, замінюючи традиційну торгівлю альтернативними електронними системами.

За останні 30–40 років відносини між споживачами та виробниками набули значних змін у бік індивідуалізації запитів споживачів. В умовах переходу від ери уніфікованого попиту до «ери якості» комп'ютерні технології стають одними з важливих засобів реалізації та підтримки таких змін у глобальному масштабі. Інфраструктурна база для розвитку ринку комп'ютерних технологій склалася завдяки всесвітній мережі Інтернет – головному досягненню всесвітньої інформаційно-технологічної революції, що розгорнулося на стику минулого і нинішнього століть. За соціально-економічною природою Інтернет являє собою глобальне інформаційне співтовариство (свого роду «кооператив»), не має власника і єдиного централізованого органу управління. Тенденція до глобалізації досягає в Інтернеті свого завершення: практично всі національні, регіональні та галузеві інформаційні системи прагнуть інтегруватися до його мереж [10, с. 155].

Важливим аспектом розвитку ринку комп'ютерних технологій залишається нормативно-правове забезпечення його функціонування. Створення правового забезпечення відносин у межах електронного бізнесу на рівні міжнародних організацій та більшості країн світу розпочалося у кінці ХХ століття [6].

Сьогодні у світі 74,7% країн мають законодавчу базу, що регулює здійснення електронних транзакцій, 55,2% країн мають законодавство, яке забезпечує охорону приватності та захист особистих даних користувачів, та лише 47,4% країн послуговуються нормативно-правовими актами, в яких закріплено права та особливості юридичного захисту споживачів у разі порушення угоди електронної торгівлі. У розвинутих країнах законодавча база функціонування електронної торгівлі є найбільш розвинутою: в 97,6% країн є необхідні нормативно-правові акти, що регулюють здійснення електронних операцій та забезпечують захист персональних даних, а 85,7% країн мають необхідне правове підґрунтя для захисту прав споживачів на електронному ринку. Найменші показники щодо правового забезпечення функціонування електронної торгівлі мають країни Африки (лише 40% країн мають необхідну законодавчу базу) та країни Азії, де 72,9% країн мають нормативно-правові акти, що регламентують здійснення електронних операцій, однак лише 37,5% держав можуть гарантувати захист прав споживачів та 29,2% – захист персональних даних [2].

Особливості стану міжнародного ринку комп'ютерних технологій дають можливість установити такі тенденції:

- 1) подальше активне проникнення інформаційно-комунікаційних технологій та розповсюдження глобальної мережі Інтернет серед населення земної кулі;
- 2) підвищення ролі комп'ютерних технологій в управлінні господарською діяльністю підприємств;
- 3) необхідність активізації створення нормативно-правового забезпечення [6].

Таким чином, можна дійти висновку, що розвиток ринку комп'ютерних технологій охоплює все більші простори глобального ринку та має значні перспективи для розвитку.

Висновки. Отже, використання сучасних комп'ютерних технологій у бізнесі формує нові вектори розвитку глобальної економічної системи, що, як наслідок, приводить до виникнення Інтернет-економіки. Мережа Інтернет дає можливість підприємствам вийти на світовий ринок, розширює канали збуту, а також поєднує виробників (постачальників) і покупців.

Протягом останніх років сформувалися доволі сприятливі передумови для розвитку ринку комп'ютерних технологій, разом із тим присутня низка факторів, які стримують його розвиток (обмежена кількість осіб, які володіють кредитними картками, недостатня розвиненість системи електронних платежів, неможливість забезпечення високого рівня безпеки обміну даними, проблеми захисту прав інтелектуальної власності, нерозвиненість правової бази, відсутність професійних фахівців, здатних працювати в системі електронної торгівлі, тощо). У результаті аналізу стану розвитку ринку комп'ютерних технологій було виокремлено такі тенденції його розвитку: подальше активне проникнення комп'ютерних технологій та розповсюдження глобальної мережі Інтернет серед населення земної кулі; підвищення ролі комп'ютерних технологій в управлінні господарською діяльністю підприємств; динамічне збільшення обсягів електронної торгівлі тощо.

Список використаних джерел:

1. Бузков Т.А. Міжнародна торгівельна стратегія. Підручник. / За ред. Т.А. Бузкова К.: Центр учбової літератури, 2015. 362 с.
2. Дослідження ринку електронної комерції. URL: <http://hub.kyivstar.ua/?p=13562>
3. Зона вільної торгівлі Україна–ЄС почала діяти з 1 січня 2016 року. URL: http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/01/1/7042941/?keepThis=true&TB_iframe=true&height=500&width=1100&caption=Європейська+правда
4. Кудіна О.Ю. Розвиток електронної торгівлі в умовах становлення глобального інформаційного простору [Електронний ресурс]. / О.Ю. Кудіна. URL: <http://duan.edu.ua/uploads/bjulleten2011/13144.pdf>
5. Львовчкін С. Торгівельна інфраструктура ринкової економіки: концептуальні підходи / С. Львовчкін, В. Опарін, В. Федоров // Економіка України. 2008. № 11. 156 с.
6. Маловичко С.В. Аналіз стану та особливостей розвитку міжнародної електронної торгівлі/ С.В. Маловичко. URL: http://soskin.info/userfiles/file/2015/7-8_1/Malovychko.pdf
7. Маловичко С.В. Тенденції та перспективи розвитку електронної торгівлі в Україні [Електронний ресурс]. / С.В. Маловичко. URL: file:///C:/Users/XTreme.ws/Downloads/econrig_2015_4_14.pdf
8. Міжнародна торгівля: підручник / Ю.Г. Козак [та ін.]; ред.: Ю.Г. Козак, Т. Спорек, Е. Молендовський. Київ; Катівіце; Краков: Центр учбової літератури, 2015. 272 с.
9. Пугачевська К.В. Тенденції розвитку електронної торгівлі в Україні [Електронний ресурс] / К.В. Пугачевська. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/77.pdf>
10. Чучко Н.О. Електронна торгівля в системі світогосподарських відносин / Н. О. Чучко, Г.М. Лозікова // Економіка промисловості. 2011. № 4. С. 153–158.
11. E-commerce in Ukraine 2013-2015: From troubled times to future growth. URL: http://uadn.net/files/ua_ecommerce.pdf
12. Information economy report 2015. Report of United Nations Conference on Trade and Development. URL: <http://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=1146>

МИРОВОЙ РЫНОК КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Аннотация. В статье проведен анализ современного состояния развития рынка компьютерных технологий в международном масштабе. Выделены особенности развития международной электронной торговли на современном этапе. Раскрыты перспективные направления развития рынка компьютерных технологий в контексте улучшения состояния международной торговли на современном этапе развития. Проанализированы тенденции рынка компьютерных технологий. Охарактеризованы перспективы развития электронной торговли в международном масштабе.

Ключевые слова: рынок компьютерных технологий, электронная торговля, международная электронная торговля, компьютерные технологии, мировой рынок, мировой рынок компьютерных технологий.

WORLD MARKET OF COMPUTER TECHNOLOGIES: TRENDS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Summary. The article analyzes the current state of the development of the market of computer technologies on an international scale. The peculiarities of the development of international e-commerce at the present stage are singled out. The perspective directions of development of the market of computer technologies in the context of improving the state of international trade at the present stage of development are revealed. The tendencies of the market of computer technologies are analyzed. The prospects for developing e-commerce internationally are described.

Key words: computer technologies market, electronic commerce, international electronic commerce, computer technologies, world market, world market of computer technologies.